

PRVI ZAKON
KNJIGA II

VEŠALA

DŽO ABERKROMBI

Preveo
Nikola Pajvančić

■ Laguna ■

Naslov originala

Joe Abercrombie

BEFORE THEY ARE HANGED

Copyright © 2007 Joe Abercrombie

Translation copyright © 2012 za srpsko izdanje, LAGUNA

Za četvero čitalaca.

Znate ko ste.

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

PRVI DEO

„Treba da oprostimo
svojim neprijateljima,
ali tek pošto završe na vešalima.“

Hajrih Hajne

Ona koja sve izjednačava

Prokleta magla. Uđe ti u oči, pa ne vidiš dalje od nekoliko koraka napred. Uđe ti u uši, pa ništa ne čuješ, a kad i čuješ, ne znaš odakle zvuk dopire. Uđe ti u nos, pa ne možeš da nanjušiš ništa sem vlage. Prokleta magla. Ona je za izvidnika velika muka.

Pre nekoliko dana pregazili su Belotok i tako sa severa prešli u Angland, a Ker je čitavim putem bio uznemiren. Izviđanje nepoznatog kraja, usred rata koji se njih zapravo ne tiče. Svi su momci bili napeti. Sem Trodrva, niko od njih nije ranije odlazio sa Severa. Sem možda Tmurnog. On nije govorio kuda je išao.

Prošli su kraj nekoliko spaljenih imanja, jednog bez ikakvih stanovnika. Zgrade Saveza, krupne i četvrtaste. Videli su tragove konja i ljudi. Mnogo tragova, ali nikad i ljude same. Ker je znao da Betod ipak nije daleko, da se njegova vojska raširila zemljom u potrazi za varošima koje će spaliti, hranom koju će oteti, ljudima koje će poklati. U potrazi za svakojakim zločinovima. Sigurno je odaslao izviđače na sve strane. Ako uhvati Kera ili nekog drugog, vratiće ih u blato, i to ne sporo. Krvavi krst, glava na kocu i sve po redu, nije Ker nimalo sumnjao.

A smrt sledi i ako ih uhvati Savez, najverovatnije. Rat je, a kada je rat, ljudi ne misle baš najrazboritije. Ker nije očekivao da će oni gubiti vreme na razdvajanje Severnjaka neprijatelja od onih koji to nisu. Život je pun opasnosti, tu nema greške. Od toga bi svakoga hvatao nemir, a on je i inače bio napet čovek.

Zato nije bilo čudo što mu je magla došla kao so na rane.

Ožedneo je od tog silnog šunjanja po polumraku, pa se provukao kroz mokro žbunje, do mesta gde je čuo žubor reke. Klekao je na obalu. Tu je dole bilo blatnjavo, puno trulog korenja i lišća, ali je Ker smatrao da malo blata ništa neće smetati pošto je već bio prljav da prljaviji ne može biti. Zagrabio je vodu šakama i popio. Tu dole, kad se izađe iz drveća, osećao se dašak vetra, koji je čas donosio maglu a čas je razvejavao. Tada ga Ker ugleda.

Ležao je potrbuške, s nogama u reci a grudima na obali. Neko su vreme zurili jedan u drugoga, obojica potpuno preneraženi i ukipljeni. Ovom je iz leđa štrčala dugačka motka. Slomljeno koplje. Tada je Ker shvatio da je mrtav.

Ispljunuo je vodu pa se prišunjao, sve vreme se pažljivo obazirući da u blizini nema nikoga ko će i njega ubosti u leđa. Leš je bio čovek od dvadesetak godina. Žuta kosa, smeđa krv na suvim usnama. Na sebi je imao postavljenu bluzu, nabubrelu od vlage, kakvu čovek nosi ispod oklopa. Znači, ratnik. Možda zaostao, izgubio drugove pa ga neko smaknuo. Čovek iz Saveza, po svoj prilici, ali Keru sada nije izgledao drugačije od bilo koga drugog, pošto je bio mrtav. Jedan leš poprilično liči na drugi.

„Ona koja sve izjednačava“, prošaputa Ker u bradu, pošto je bio filozofski raspoložen. Tako su je zvali gorštaci. Smrt, naravno. Ona briše sve razlike. I ljude od imena i nikogoviće, na jugu ili na severu. Ona na kraju svakog stigne i prema svakom postupa isto.

Ovaj je izgleda bio mrtav tek dva-tri dana. To znači da je onaj koji ga je ubio možda još blizu, a to je Kera brinulo. Magla

sada kao da je bila puna zvukova. Možda stotinu momaka, što čekaju tik van vidokruga. Možda samo reka što zapljuskuje obale. Ker ostavi leš da leži pa otpuza međ stabla, a onda pognuto pretrča od jednog do drugog, kako su se pomaljale iz sivila.

Zamalo se spotakao na drugo telo, delimično zatrpano lišćem, koje je ležalo raširenih ruku. Prošao je jednog na koljenima, s dve strele u bedru, licem u blatu i dupetom u vazduhu. U smrti nema dostojanstva, to je jasno kao dan. Ker je počinjao da žuri, previše željan da se vrati ostalima, da im kaže šta je video. Previše željan da se udalji od tih leševa.

On ih je u životu video mnogo, naravno, više nego što bi želeo, ali mu nikad nije prijala njihova blizina. Lako je od čoveka napraviti truplo. On je znao hiljadu i jedan način da se to izvede. Ali kad to jednom uradiš, posle nema nazad. Jednog trena to je čovek, sav pun nada, misli i snova. Čovek što ima prijatelje, porodicu i rodno mesto. Sledećeg trena je blato. To natera Kera da pomisli na sve tučnjave u kojima je bio, na sve bitke i čarke u kojima je učestvovao. Natera ga da pomisli koliko je srećan što još diše. Ludo srećan. Natera ga da pomisli kako takva sreća možda ne potraje.

Sad je već skoro trčao. Neoprezno. Slep je jurio kroz maglu kao neki žutokljunac. Nije čekao, nije njušio vazduh, nije osluškivao. Čovek od imena kao on, izvidnik koji je prošao čitav Sever, morao je znati da to ne valja, ali ne može se uvek biti spreman. Nije ni naslutio šta mu se sprema.

Nešto ga udari u bok, snažno, baci ga pravo na lice. On se pridiže, ali ga neko obori nogom. Ker se borio, ali ko god da je taj skot bio, bio je zverski jak. Očas posla je ponovo ležao leđima na zemlji, a za to je mogao samo sebe da krivi. Sebe, leševa i maglu. Šaka ga ščepa oko grla i poče da mu steže dušnik.

„Gurg“, zagrcu on, grabeći šaku, misleći da mu je došao poslednji čas. Misleći kako sve njegove nade idu u blato. Ona koja sve izjednačava, napokon je došla i po njega.

Onda prsti prestadoše da stežu.

„Keru?“, reče neko na njegovo uho, „to s' ti?“

„Gurg.“

Šaka mu pusti grlo i on udahnu. Oseti kako ga neko diže za gunj. „Jebem ti, Keru! Mal' te nisam ubio!“ Sada je poznao glas, i te kako. Crni Dau, đubre. Ker je delom bio besan što ga je ovaj gotovo nasmrtno ugušio, a delom blaženo srećan što je još živ. Čuo je Daua kako mu se smeje. Grub smeh, kao zov gavrana. „Si dobro?“

„Znao sam i za toplije dobrodošlice“, prokrklja Ker, još se boreći da udahne.

„Imô si sreće, jer sam mogô i hladnije da te dočekam. Mnogo hladnije. Mislio sam da si Betodov izvidnik. Mislio sam da si ti onamo, u dolini.“

„Kao što vidiš“, prošaputa on, „nisam. Gde su ostali?“

„Gore na brdu, iznad ove jebene magle. Osmatraju.“

Ker pokaza glavom odakle je došao. „Tamo ima leševa. Mnogo.“

„Mnogo, je li?“, upita Dau, kao da misli da Ker ne zna kako izgleda mnogo leševa. „Ha!“

„Jeste, prilično. Mrtvi iz Saveza, rekô bi. Cenim da je ovde bio neki boj.“

Crni Dau se ponovo nasmeja. „Boj? Ceniš?“ Ker nije bio siguran šta ovom to znači.

„Jebem li ti“, reče on.

Stajali su na brdu, njih petorica. Magla se raščistila, ali je Ker gotovo zbog toga zažalio. Sada je i predobro video o čemu je to Dau pričao. Čitava dolina bila je puna mrtvih. Bili su razbacani visoko po padinama, uklešteni među stenama, opruženi u čestaru. Bili su razbacani u travi na dnu doline kao ekseri prosuti iz džaka, iskrivljeni i slomljeni na smeđem zemljanom drumu. Bili su nagomilani pored reke, nagomilani na hrpe kraj obale. Ruke, noge i slomljena oprema provirivali

su iz poslednjih pramenova magle. Bilo ih je svugde. Pogođeni strelama, izbodeni mačevima, iskasapljeni sekirama. Vrane su se dozivale dok su skakutale s jednog obroka na drugi. Bio je to lep dan za vrane. Ker odavno nije video pravo bojište i to je prizvalo neke gadne uspomene. Užasno gadne.

„Jebem li ti“, reče ponovo. Nije znao šta drugo da kaže.

„Cenim da je Savez marširô ovim ovde drumom.“ Trodrvo se sav namrštilo. „Cenim da su žurili. Da su 'teli da u'vate Betoda na prepad.“

„Izgleda da nisu pažljivo izviđali“, zagrme Tul Duru. „Izgleda da je Betod prepao njih.“

„Možda je bilo maglovito“, reče Ker, „kao danas.“

Trodrvo slegnu ramenima. „Možda. Takvo ti je ovo doba godine. Bilo kako bilo, išli su drumom, u koloni, umorni od celodnevnog marša. Betod je navalio na njih odavde, i tamo odozgo, s grebena. Prvo strele, da im poremeti poredak, a onda su se momci stuštili s visova, urlajući. Savez se, cenim, brzo rasturio.“

„Baš brzo“, reče Dau.

„A onda je nastô pokolj. Razvučeni na drumu. Zarobljeni naspram reke. Nema gde da se beži. Ljudi pokušavaju da skinu oklop, ljudi pokušavaju da preplivaju reku s oklopom na sebi. Tiskaju se i pentraju jedan na drugoga, a sa svih strana sipaju strele. Neki su možda stigli čak i do onog šumarka tamo dole, ali znajući Betoda, on je sigurno sačuvô neko konjanika, spremnih da oližu tanjir.“

„Jebem li ti“, reče Ker, osećajući priličnu mučninu. Nekoliko puta je u životu bio deo razbijene vojske, i uspomene nisu bile nimalo lepe.

„Kao da je livadu kosio“, reče Trodrvo. „Betodu, gadu, mora da se skine kapa. Čovek se razume u svoj posô. Boljeg od njega nema.“

„Znači ovo je kraj, vođo?“, upita Ker. „Betod je već pobedio?“

Trodrvo odmahnu glavom, lepo i polako. „Južnjaka ima mnogo. Strašno mnogo. Većina živi preko mora. Kažu da ih tamo dole ima više nego što se može izbrojati. Više ljudi nego što je na Severu drveća. Možda potraje dok dođu ovamo, ali ima da dođu. Ovo je tek početak.“

Ker je pogledao vlažnu dolinu, sve te mrtvace, nagomilane i razbacane po tlu, sada tek puku hranu za vrane. „Nije im neki početak.“

Dau skupi jezik pa pljunu, što je bučnije mogao. „Okruženi i poklani kô stado ovaca! 'Očeš ovako da umreš, je li, Trodrvo? A? 'Očeš da umreš zajedno s ovakvima? Jebeni Savez! Ništa oni ne znaju o ratovanju!“

Trodrvo klimnu glavom. „Onda cenim da ćemo morati da ih naučimo.“

Oko kapije je vladala velika gužva. Bilo je žena, usukanih i gladnih lica. Bilo je dece, odrpane i musave. Bilo je muškaraca, mladih i starih, pogrbljenih pod teškim zavežljajima i s rukama punim robe. Neki su imali mazge ili su gurali kolica, pretrpana svakojakim stvarima beskorisnog izgleda. Drvene stolice, lime- ne šerpe, poljoprivredne alatke. Mnogo ih nije imalo ništa, sem jada. Ker je slutio da toga imaju u izobilju.

Zakrčili su drum svojim telima i svojim đubretom. Zagušili su vazduh svojim molbama i svojim pretnjama. Ker je njušio njihov strah, gust kao čorba. Svi su bežali od Betoda.

Snažno su se gurali, neki su se probijali ka unutra, neki ka napolju, tu i tamo poneko bi pao u blato, svi očajnički ustrem- mljeni ka toj kapiji kao da je majčina sisa. Niko, međutim, nije mogao da prođe. Ker je video vrhove kopalja kako sijaju iznad glava mnoštva, čuo je viku grubih glasova. Ispred su stajali vojnici i nikome nisu davali u grad.

Ker se nagnu ka Trodrvu. „Izgleda da ni svoje neće“, pro- šaputa. „Misliš, vođo, da će hteti nas?“

„Mi smo njima potrebni, to je jasno. Porazgovaraćemo pa ćemo onda da vidimo šta dalje, il' imate nešto pametnije da predložite?“

„Da se vratimo kući i ne mešamo se u ovo?“, promrsi Ker u bradu, ali svejedno pođe za Trodrvom u gomilu.

Južnjaci se zijali dok su oni prolazili. Među njima je bila mala devojčica, i gledala je Kera iskolačenim očima, privijajući neku krpu uz sebe. Ker pokuša da se osmehne, ali je prošlo mnogo vremena otkako je poslednji put imao posla s nečim drugim sem sa hladnim ljudima i hladnim metalom, i taj osmeh sigurno nije ispaao preterano fino. Devojčica vrisnu i pobeže, a nije se samo ona uplašila. Gomila se razdvoji, oprezna i nema kada vide Kera i Trodrva kako dolaze, iako su oružje ostavili pozadi kod drugih.

Uspeli su da prođu do kapije, tek povremeno primorani da nekog gurnu, čisto da mu pomognu da se skloni. Ker sada vide vojnike, njih desetak, kako stoje u vrsti duž čitave kapije, svaki isti kao onaj do njega. Retko je kad video tako debeo oklop kakav su oni na sebi imali, velike ploče od glave do pete, ugla- čane do visokog sjaja, s kacigama na glavama. Bili su ukipljeni kao metalni stubovi. Pitao se kako čovek protiv takvog nekog da se bori, ako mora. Bilo mu je jasno da strela ne može mnogo, pa čak ni mač, osim ako nekom srećom nađe zglob.

„Za to bi' ti trebô budak il' nešto slično.“

„Šta?“, prosikta Trodrvo.

„Ništa.“ Bilo je jasno da tamo dole u Savezu imaju neke čud- ne ideje o borbi. Ako u ratovima pobeđuje strana koja više sjaji, pošteno će isprašiti Betoda, cenio je Ker. Šteta što nije tako.

Njihov vođa sedeo je u sredini, za malim stolom s neka- kvim hartijama, a on je bio najčudniji od svih. Na sebi je imao nekakvu jarkocrvenu bluzu. Čudna odeća za vođu, pomisli Ker. Lako ga je skinuti strelom. A bio je i mnogo mlad za taj posao. Jedva da mu je brada nikla, mada je svejedno izgledao mnogo gordo.

S njim se raspravljao neki krupan čovek u prljavom ogrtaču.

Ker načulji uši, pokušavajući da razluči njihove južnjačke reči. „Tamo me čeka petoro dece“, govorio je seljak, „a nemam čime da ih hranim. Šta treba da radim?“

Neki starac se prvo ubaci. „Ja sam lični prijatelj lorda guvernera, zahtevam da me primite u...“

Momak nijednom nije dozvolio da završi. „Nije me briga koga poznaješ i nije me briga ni ako imaš stotinu dece! Grad Ostenholm je pun. Lord maršal Bar je odlučio da se dnevno prima samo po dvesta izbeglica i taj broj smo za ovo jutro već dostigli. Savetujem vam da se vratite sutra. Rano.“

Dva čoveka stajala su i zurila „Dostigli?“, zarežao je seljak.

„Ali lord guverner...“

„Prokleti bili!“, ciknu momče, besno udarivši po stolu. „Samo nastavite da me pritiskate! Ima da vas pustim! Da vas odvučem unutra i obesim kao izdajnike!“

To je bilo dovoljno za tu dvojicu, brzo su ustuknuli. Ker je počinjao da misli kako bi i on trebalo da uradi isto, ali je Trodrvo već išao ka stolu. Momak ih je namršteno pogledao odozdo kao da smrde gore od dva sveža govneti. Keru to inače ne bi mnogo smetalo, ali se oprao posebno za tu priliku. Mesecima nije bio tako čist. „Šta vi kog đavola hoćete? Ne trebaju nam ni uhode ni prosjaci!“

„Odlično“, reče Trodrvo razgovetno i strpljivo. „Mi nismo ni jedno ni drugo. Ja sam Rud Trodrvo. Ovo ovde je Ker. Došli smo da razgovaramo s onim koji vas vodi. Došli smo da ponudimo svoju službu vašem kralju.“

„Da ponudite svoju službu?“ Momak počeo da se osmehuje. To nije bio ni izbliza srdačan osmeh. „Ker, kažeš? Baš zanimljivo ime. Ne mogu ni da zamislim odakle mu.“ Sitno se zakikotao na tu svoju dosetku, a Ker je čuo i smejujenje ostalih. Pravi magarci, procenio je, uparađeni u finoj odeći i sjajnom oklopu. Pravi magarci, ali ništa neće postići ako im to i kaže. Bilo je

dobro što nisu povelili Daua. On bi najverovatnije već rasporio ovu budalu, pa bi zbog toga svi izginali.

Momak se nagnuo napred i počeo veoma sporo da govori, kao da se obraća deci. „Nijednom Severnjaku nije dozvoljeno da uđe u grad bez posebne dozvole.“

Činilo se da im nije dovoljno to što im je Betod prešao granicu, poklao vojsku i ratovao na njihovom tlu. Trodrvo je nastavio, ali se Keru činilo da je govori uzalud. „Ne tražimo mnogo. Samo hranu i mesto za spavanje. Ima nas petorica, sve ljudi od imena, prekaljeni borci.“

„Njegova visost ima sasvim dovoljno vojnika. Mazgi nam pomalo nedostaje. Možda ste spremni da nam nosite namirnice?“

Trodrvo je bio poznat po strpljenju, ali je i ono imalo granicu i Ker je računao da je sada veoma blizu. Ovaj balavac nije imao pojma kuda gazi. Rud Trodrvo nije bio čovek s kojim neko sme da se igra. To je bilo slavno ime, tamo odakle oni dolaze. Ime kojim se ljudima uteruje strah u kosti, ili hrabrost, u zavisnosti na kojoj su strani. Njegovo strpljenje imalo je granicu, ali još nisu sasvim do nje stigli. Srećom po sve prisutne.

„Mazge, a?“, zareža Trodrvo. „Mazge umeju da ritnu. Bolje pazi da ti neka glavu ne otkine, mali.“ Onda se okrenuo i otišao, putem kojim su došli, a uplašeni narod sklanjao im se s puta pa se ponovo zbijao pozadi, vičući uglas, moljakajući vojnike da baš njih propuste, dok drugi ostaju napolju na hladnoći.

„To nije bila baš dobrodošlica kakvoj smo se nadali“, promrsio je Ker. Trodrvo nije rekao ništa, već je samo hodao ispred, oborene glave. „Šta sada, vođo?“

Matori momak mračno pogleda preko ramena. „Ti me znaš. Miliš da ću da se pomirim s tim jebenim odgovorom?“ Keru se nekako činilo da neće.

Najbolji planovi

Udvorani lorda guvernera Anglanda bilo je hladno. Visoki zidovi bili su hladni i beli, prostran pod od hladnih kamenih ploča, a u razjapljenom ognjištu nije bilo ničega sem hladnog pepela. Jedini ukras bila je velika tapiserija koja je visila na daljem kraju, za izvezenim zlatnim suncem Saveza i ukrštenim čekićima Anglanda u sredini.

Lord guverner Mid sedeo je pogrbljeno na tvrdoj stolici pred ogromnim, golim stolom i zurio u prazno, mlitavo držeći nožicu vinske čaše. Lice mu je bilo bledo i bezizrazno, zvanična odora zgužvana i umrljana, retka seda kosa raščupana. Major Vest, rođen i odrastao u Anglandu, često je čuo priče o Midu kao o snažnom vođi, o harizmatičnom čoveku, o neumornom borcu za svoju pokrajinu i njen narod. Sada je izgledao kao ljuštura od čoveka, smrvljen težinom velikog zvaničnog lanca svog položaja, hladnog kao njegovo zjapeće ognjište.

U prostoriji je možda bilo ledeno, ali je raspoloženje bilo još hladnije. Lord maršal Bar stajao je nasred sobe, široko razmaknutih nogu, s krupnim šakama čvrsto stegnutim iza leđa. Major Vest stajao je odmah uz njega, ukočen kao od drveta, oborene glave, žaleći što je slugama dao šinjel. Unutra

je bilo čak i hladnije nego napolju, a vreme je bilo gadno, čak i za jesen.

„Hoćete li vina, lorde maršale?“, prošaputa Mid, čak i ne dižući pogled. Glas mu je zvučao slabašno i piskutavo u tog prostranoj odaji. Vestu se činilo gotovo da vidi starčev dah kako se magli.

„Ne, Vaša milosti. Neću.“ Bar se mrštio. Mrštio se neprekidno, koliko je to Vest video, poslednjih mesec ili dva. Kao da druge izraze lica nije ni imao. Imao je mrštenje za nadu, mrštenje za zadovoljstvo, mrštenje za iznenađenje. Ovo je bilo mrštenje za izuzetno veliki bes. Vest uzrujano prebaci težinu s jedne utrnule noge na drugu, da mu krv ponovo zakola, želeći da bude bilo gde drugde, samo ne ovde.

„Šta je s vama, majore Veste?“, prošaputa lord guverner. „Jeste li vi za vino?“ Vest otvori usta da odbije, ali ga Bar preduhitri.

„Šta se desilo?“, zareža on, a grube reči zastrugaše po hladnim zidovima i odjeknuše među lednim tavanskim gredama.

„Šta se desilo?“ Lord guverner se strese, pa polako diže upale oči ka Baru, kao da ga prvi put vidi. „Izgubio sam sinove.“ Drhtavom rukom diže čašu pa je iskapi.

Vest vide da se šake maršala Bara stežu još jače. „Primite moje saučešće zbog sinova, Vaša milosti, ali ja govorim o opštoj situaciji. Govorim o Crnom Bunaru.“

Mid kao da se trže na samo spominjanje tog mesta. „Bila je bitka.“

„Bio je pokolj!“, zareža Bar. „Kakvo je vaše objašnjenje? Zar niste primili kraljeva naređenja? Da prikupite sve raspoložive vojnike, da ih rasporedite radi odbrane, da čekate pojačanja? Da ni po koju cenu ne rizikujete bitku s Betodom!“

„Kraljeva naređenja?“ Lord guverner izvi usnu. „Naređenja Zatvorenog veća, hoćete da kažete? Primio sam ih. Pročitao sam ih. Razmotrio sam ih.“

„I onda?“

„Pocepao sam ih.“

Vest je čuo lorda maršala kako teško diše na nos. „Vi ste... pocepali ste ih?“

„Stotinu godina ja i moji preci upravljali smo Anglandom. Kada smo stigli ovamo, nije bilo ničega.“ Mid gordo diže bradu dok je govorio pa se isprsi. „Ukrotili smo divljinu. Raskršili smo šume i utabali puteve, podigli seoska imanja, iskopali rudnike i sazidali varoši tako da se čitav Savez bogati!“

Starčeve oči se poprilično razvedriše. Delovao je viši, smeļiji, snažniji. „Narod ove zemlje prvo se meni obraća za zaštitu, pre nego što će pogledati preko mora! Je li trebalo da dozvolim tim Severnjacima, tim varvarima, tim životinjama da nekažnjeno haraju mojom zemljom? Da ponište velika dela mojih predaka? Da pljačkaju, pale, siluju i ubijaju kako im se prohte? Da čučim iza zidova dok oni ubijaju Angland? Ne, maršale Bare! To ja nisam mogao! Prikupio sam sve raspoložive ljude i naoružao sam ih i poslao sam ih da se sudare s divljacima u boju, a moja tri sina krenula su na njihovom čelu. Šta je drugo trebalo da učinim?“

„Da izvršite jebena naređenja!“, zaurla Bar na sav glas. Vest se preneraženo trgnu, a gromoglasna jeka još mu je odjekivala u ušima.

Mid se zgrči, onda huknu a usne mu zadrhtaše. Suze navreše u starčevim očima a telo mu ponovo omlitavi. „Izgubio sam sinove“, prošaputa on, zureći dole u hladan pod. „Izgubio sam svoje sinove.“

„Žao mi je vaših sinova i svih drugih što su uzalud izgubili život, ali mi nije žao vas. Ovo je isključivo vaše delo.“ Bar iskrivi lice, pa proguta knedlu i protrlja stomak. Sporo ode do prozora i zagleda se u hladni, sivi grad. „Protraćili ste svu svoju snagu i sada moram da oslabim svoju da bih poslao posade u vaše gradove i vaše utvrde. Ono malo preživelih sa Crnog Bunara kao i sve ostale naoružane i sposobne ljude predaćete pod moju komandu. Biće nam potreban svaki čovek.“

„A ja?“, prošaputa Mid. „Siguran sam da oni psi u Zatvorenom veću na sav glas traže moju glavu?“

„Neka je traže. Potrebni ste mi ovde. Izbeglice hrle na jug, beže od Betoda ili od straha koji on širi. Jeste li nedavno pogledali kroz prozor? Ostenhorm ih je pun. Na hiljade ih se tiskaju oko zidina, a to je tek početak. Postaraćete se za njihovu dobrobit i njihovo prebacivanje u Miderland. Vaš narod je trideset godina od vas očekivao zaštitu. Još ste im potrebni.“

Bar se okrenu nazad ka sobi. „Predaćete majoru Vestu spisak jedinica koje su još sposobne za dejstvo. Što se izbeglica tiče, njima su potrebni hrana, odeća i zaklon. Pripreme za evakuaciju mogu smesta da počnu.“

„Smesta“, prošaputa Mid. „Smesta, naravno.“

Bar uputi Vestu hitar pogled ispod gustih obrva, duboko uzdahnu i krenu ka vratima. Vest se osvrnuo dok su odlazili. Lord guverner Anglanda još je sedeo pogrbljen u praznoj, ledenoj dvorani, s glavom u šakama.

„Ovo je Angland“, rekao je Vest pokazavši na veliku mapu. Okrenuo se da pogleda okupljene. Malo oficira je pokazivalo makar najmanje zanimanje za ono što je on govorio. To i nije bilo iznenađenje, ali je svejedno peklo.

General Kroj je sedeo na desnoj strani dugačkog stola, nepomičan, ukočenih leđa. Bio je visok, suv, žilav, kratko postrizene prosede kose i četvrtaste lobanje, a crna uniforma bila mu je jednostavna i besprekorna. Brojni pripadnici njegovog štaba bili su slično utegnuti, izbrijani, ulickani mračni kao na sahrani. Na suprotnoj strani, levo, izvalio se general Polder, okruglog lica, rumen, bujnih brkova. Veliki okovratnik, krut od zlatne žice, dosezao mu je gotovo do krupnih, ružičastih ušiju. Njegova pratnja sedela je na stolicama kao u sedlu, grimizne uniforme sijale su od zlatnih pletenica, gornja

dugmad bila su nehajno raskopčana a mrlje od blata s drumu nosili su kao ordenje.

Na Krojevoj strani sobe suštinu rata činili su čistoća, samodricanje i strogo poštovanje pravila. Na Polderovoj to je bila stvar stila i pažljivo razbarušene kose. Svaka strana streljala je onu drugu pogledom punom oholog prezira, kao da samo ona zna tajnu dobrog vojnikanja, a da druga, koliko god se trudila, nikada neće predstavljati ništa više od smetnje.

Po Vestu, smetnja su bili i jedni i drugi, ali je najveću smetnju predstavljala treća grupa, okupljena oko daljeg kraja stola. Njihov vođa bio je niko drugi do prestolonaslednik, kraljević Ladisla lično. Bio je odeven u nešto što bi se pre moglo opisati kao ljubičasti bademantil ukrašen epoletama nego uniforma. Odeća za budoar s vojnim motivom. Samo od čipke na njegovim rukavima mogao se sašiti pristojan stolnjak, a njegov štab je tek malčice zaostajao po raskoši odeće. Neki od najbogatijih, najnaočitijih, najotmenijih, najbeskorisnijih mladića iz čitavog Saveza poizvaljivali su se po stolicama oko prestolonaslednika. Ako je mera čoveka veličina njegovog šešira, to su bili istinski velikani.

Vest se vratio mapi, a grlo mu je bilo neprijatno suvo. Znao je šta ima da kaže i trebalo je to samo da uradi, što je razgovetnije moguće, pa da sedne. Nije bitno što su neki od najviših starešina u čitavoj vojsci iza njega. Da ne spominjemo prestolonaslednika. Ljudi koji ga, znao je Vest, preziru. Koji ga mrze zbog visokog položaja i niskog porekla. Zbog činjenice da je svoj položaj sam stekao.

„Ovo je England“, ponovi Vest, glasom za koji se nadao da je hladan i autoritativan. „Reka Kamnar“, a kraj njegovog štapa pređe vijugavom plavom linijom reke, „deli pokrajinu na dva dela. Južni deo je mnogo manji, ali u njemu su velika većina stanovništva i gotovo svi značajni gradovi, kao i onaj glavni, Ostenhorm. Tu su putevi prilično dobri, teren relativno pitom. Koliko mi znamo, Severnjaci još nisu ni kročili preko reke.“

Vest začu zevanje iza sebe, jasno i glasno iako je dopiralo sa suprotnog kraja stola. Oseti iznenađan nalet besa pa se naglo okrenu. Bar je kraljević Ladisla izgledao kao da pažljivo sluša. Krivac je bio čovek iz njegove pratnje, mladi lord Smund, čovek besprekornog porekla i neizmernog bogatstva. Tek što je napunio dvadesetu, ali je bio darovit kao izuzetno napredan desetogodišnjak. Sedeo je pogrbljen u svojoj stolici i zurio u daljinu, krajnje razjapljenih usta.

Vest je jedva uspeo da se obuzda da ne preskoči sto i izlema ga štapom. „Dosađujem vam?“, prosikta on.

Smund je delovao iskreno iznenađeno što neko njega izdvaja. Osvrnuo se levo pa desno, kao da je ubeđen da se Vest obratio nekom njegovom susedu. „Šta, meni? Ne, ne, majore Veste, ni najmanje. Dosađujete? Nikako! Reka Kamnar deli pokrajinu na dva dela i tako dalje. Izuzetno uzbudljivo! Uzbudljivo! Ozbiljno, izvinite. Sinoć sam, znate, baš zaglavio.“

Vest u to uopšte nije sumnjao. Noć provedena u pijančenju i razmetanju s ostatkom kraljevićevih prišipetlji, a sada zbog toga jutros svima traći vreme. Krojevi ljudi možda jesu pedanti, a Polderovi oholi, ali su bar vojnici. Kraljevi pratioci nisu imali baš nikakve veštine, koliko je Vest video, sem da mu, naravno, idu na živce. U tome su odreda bili vrhunski stručnjaci. Gotovo da je škrgutao zubima od nemoćnog besa dok se vraćao mapi.

„Severni deo pokrajine je nešto sasvim drugo“, režao je. „Surovo prostranstvo gustih šuma, besputnih ritova i krševitih brda, slabo naseljeno. Ima rudnika, logora drvoseča, sela, kao i nekoliko kažnjeničkih kolonija kojima rukovodi Inkvizicija, ali su oni veoma raštrkani. Postoje samo dva puta makar izbliza pogodna za veliki broj ljudi i namirnica, posebno s obzirom na to da uskoro stiže zima.“ Njegov štap je prešao preko dve tačkaste crte koje su se pružale kroz šumu u pravcu sever–jug. „Zapadni drum drži se planina i povezuje rudarska naselja. Istočni manje–više prati obalu. Sreću se kod tvrđave Danbrek

na Belotoku, što je severna granica Anglanda. Ta tvrđava, kao što svi znamo, već je u rukama neprijatelja.“

Vest okrenu leđa mapi pa sede, pokušavajući da diše sporo i ravnomerno, da potisne bes i odagna glavobolju koja je već počinjala da mu tuče iza očiju.

„Hvala vam, majore Veste“, reče Bar dok je ustajao da se obrati okupljenima. Odaja je zažagorila i zašuškala, tek se sada zapravo budeći. Lord maršal je kratko zakoračio napred-nazad ispred mape, sabirajući misli. Onda ju je kucnuo sopstvenim štapom, na mestu daleko na sever od Kamnara.

„Selo Crni Bunar. Ni po čemu bitno naselje, desetak milja od obalskog puta. Tek nekoliko kuća, sada potpuno pustih. Na ovoj mapi nije čak ni obeleženo. Mesto koje nije vredno ničije pažnje. Sem, naravno, što je bilo poprište nedavnog pokolja naše vojske.“

„Proklete anglandske gluperde“, promrsi neko.

„Trebalo je da nas sačekaju“, reče Polder uz samozadovoljan osmeh.

„Da, trebalo je“, prasnu Bar. „Međutim, bili su samopouzdanji, a što i ne bi? Nekoliko hiljada ljudi, dobro opremljenih, s konjicom. Mnogi su bili profesionalni vojnici. Možda ne u istom rangu kao kraljeva garda, ali ipak obučeni i odlučni. Čovek bi pomislio, sasvim dovoljni za obračun sa tim divljacima.“

„Ipak su se dobro borili, je li“, prekinu ga kraljević Ladisla, „maršale Bare?“

Bar se mračno zagleda u njegovom pravcu. „Dobra borba je ona u kojoj pobedite, Vaša visosti. Potamanili su ih. Izvukli su se samo oni koji su imali dobre konje i izuzetnu sreću. Uz žaljenja vredan gubitak ljudstva tu je i gubitak opreme i namirnica. Velikih količina jednog i drugog, koji sada služe našem neprijatelju. Najozbiljnije je pak to što je poraz izazvao paniku među stanovništvom. Putevi od kojih će zavisiti naša vojska biće zakrčeni izbeglicama, ubeđenim da će se Betod svakog časa stušiti na njihova imanja, sela, domove. To je, naravno,

potpuna katastrofa. Možda najgora koju je Savez pretrpeo u pamćenju živih ljudi. Međutim, katastrofe donose i pouke.“

Lord maršal čvrsto upre o sto krupnim šakama pa se naže napred. „Taj Betod je oprezan, pametan i nemilosrdan. Ima mnogo konjanika, pešadinaca i strelaca, i dovoljno je promućuran da ih koristi u sadejstvu. Ima izuzetne izvidnike a odredi su mu veoma pokretljivi, verovatno pokretljiviji od naših, posebno po teškom terenu, s kakvim ćemo se suočiti u severnom delu pokrajine. Pripremio je zamku Anglandanima i oni su u nju upali. Mi ne smemo da uradimo isto.“

General Kroj se neveselo nasmeja. „Znači treba da se bojimo tih varvara, lorde maršale? To je vaš savet?“

„Šta je ono Stolikus pisao, generale Kroju? 'Nikad se ne boj svog neprijatelja, ali ga uvek poštuju.' Rekao bih da je to moj savet, ako ga uopšte budem davao.“ Bar namršteno pogleda preko stola. „Ja, međutim, ne dajem savete. Ja naređujem.“

Kroju se iskrivi lice zbog prekora, ali je bar začepio. Za sada. Vest je znao da to neće potrajati. Nikada nije.

„Moramo biti oprezni“, nastavio je Bar, sada se obraćajući svima prisutnima, „ali još imamo prednost. Imamo dvanaest pukova kraljeve garde, bar još toliko vazalnih trupa plemića i nekoliko Anglandana koji su pretekli iz pokolja kod Crnog Bunara. Sudeći po prispelim izveštajima, brojčano smo petostruko nadmoćniji od neprijatelja, ili više. Imamo prednost u opremi, u taktici, u organizaciji. Severnjaci su, izgleda, toga svesni. Uprkos njihovim uspesima, zadržali su se severno od Kamnara i za sada se zadovoljavaju sakupljanjem provijanta i ponekim prepadom. Izgleda da nisu spremni da pređu reku i rizikuju otvorenu bitku s nama.“

„Čovek teško može da ih krivi, kukavice prljave“, zasmejao se Polder, uz žagor slaganja svog štaba. „Verovatno se već kajaju što su uopšte prešli granicu!“

„Možda“, promrsi Bar. „U svakom slučaju, oni ne dolaze nama, tako da mi moramo preći reku i naći ih. Glavnina naše

vojske shodno tome mora da se podeli na dva dela; levo krilo pod zapovedništvom generala Kroja i desno pod zapovedništvom generala Poldera.“ Dva čoveka pogledaše jedan drugoga preko stola s krajnjim neprijateljstvom. „Krenućemo istočnim drumom iz naših logora ovde kod Ostenhorma, raširićemo se iza reke Kamnar, u nadi da ćemo naći Betodovu vojsku i naterati ga na odlučnu bitku.“

„S najvećim poštovanjem“, prekinu ga general Kroj, glasom koji je govorio da ne oseća nikakvo poštovanje, „zar ne bi bilo bolje poslati jednu polovinu vojske zapadnim drumom?“

„Zapad ima malo šta da ponudi sem gvožđa, a ono je jedino čime su Severnjaci već obilato snabdeveni. Obalski put nudi bogatije mete, a bliži je njihovim linijama snabdevanja i povlačenja. Sem toga, ne želim da naše jedinice budu previše tanko razvučene. Još nagađamo kolika je Betodova snaga. Ako uspeemo da stupimo s njim u bitku, želim da budem u mogućnosti da brzo koncentrišem naše snage i da ga pregazim.“

„Ali, lorde maršale!“ Kroj je zvučao kao čovek koji se obraća senilnom roditelju kome, ovaj, poslovna sposobnost još nije uskraćena. „Zapadni put sigurno ne smemo ostaviti nebranjen?“

„Upravo to hoću da kažem“, zareža Bar, vrativši se mapi. „Treća grupacija, pod zapovedništvom prestolonaslednika Ladisle, ukopaće se iza Kamnara i čuvati zapadni drum. Njihov zadatak biće da paze da se nijedan Severnjak ne provuče i ne zađe nam za leđa. Držaće položaj južno od reke, dok se glavnina deli na dva i traži neprijatelja.“

„Naravno, moj gospodar maršale.“ Kroj se zavalio u stolicu uz gromoglasan uzdah, kao da bolje nije ni očekivao, ali je ipak morao da proba, zarad svih prisutnih, dok su oficiri iz njegovog štaba coktanjem i huktanjem obznanjivali svoje neslaganje s planom.

„Pa, ja nalazim da je plan odličan“, izjavio je Polder srdačno. Podrugljivo se osmehnuo Kroju. „U potpunosti se slažem, lorde maršale. Stojim vam na raspolaganju za sve što smatrate

neophodnim. Moji ljudi će biti spremni za marš u roku od deset dana.“ Njegovi oficiri zaklismaše glavom i zažagoriše da se slažu.

„Pet dana bi bilo bolje“, reče Bar.

Polderovo dežmekasto lice iskrivi se od neslaganja, ali se brzo obuzdao. „Onda pet, lorde maršale.“ Sada je na Kroja došao red da izgleda samozadovoljno.

Prestolonaslednik Ladisla je, u međuvremenu, škiljavo gledao mapu, dok mu se dobro napuderisanim licem polako širio izraz zbnjenosti. „Lorde maršale Bare“, počeo je polako, „moje krilo treba da krene zapadnim drumom do obale, je li tačno?“

„Tako je, Vaša visosti.“

„Ali ne treba da pređemo reku?“

„Ne, Vaša visosti.“

„Naša uloga će znači biti“, na to se zaškiljio u Bara s povređenim izrazom lica, „čisto odbrambena?“

„Tačno tako. Čisto odbrambena.“

Ladisla se namršti. „To zvuči kao skromno zaduženje.“ Njegov apsurdni štab promeškalo se u stolicama, zagundao od nezadovoljstva na zadatak toliko nedostojan njihovih darova.

„Skroman zadatak? Oprostite, visosti, ali to nije tako! Angland je prostrana i negostoljubiva zemlja. Severnjaci nam možda izmaknu, i ako dođe do toga, sve naše nade zavisice od vas. Vaš će zadatak biti da sprečite neprijatelja da pređe reku i ugrozi naše linije snabdevanja, ili još gore, da krene na sam Ostenhorm.“ Bar se nagnu napred, zagledavši se u princa, pa zamaha pesnicom s velikim autoritetom. „Vi ćete biti naša stena, visočanstvo, naš oslonac, naš temelj! Bićete šarka koja drži kapiju, kapiju koja će se zatvoriti pred tim uljezima i isterati ih iz Anglanda!“

Na Vesta je to ostavilo snažan utisak. Prestolonaslednikov zadatak zaista je bio skroman, ali je lord maršal umeo da postigne da ribanje nužnika zvuči kao plemenito delo. „Odlično!“, uskliknu Ladisla, a pero na šeširu mu zamlatara napred-nazad. „Šarka, naravno! Sjajno!“

„Znači, ako nema dodatnih pitanja, gospodo, čeka nas velik posao.“ Bar se osvrnu po polukrugu mračnih lica. Niko nije progovorio. „Voljno.“

Krojeva i Polderova pratnja razmeniše ledene poglede dok su žurili da prvi izađu iz prostorije. Dva znamenita generala lično se sudariše na vratima, koje je bilo više nego dovoljno široko za obojicu, pošto nijedan nije želeo da drugom okrene leđa, niti da ga propusti. Suočili su se, nakostrešeni, pošto su se jednom probili na hodnik.

„Generale Kroju“, prezrivo će Polder, oholo zabacivši glavu.

„Generale Poldere“, prosikta Kroj, popravivši svoju besprekornu uniformu.

Onda odoše u suprotnim pravcima.

Dok su se poslednji pratioci kraljevića Ladisle vukli napolje, bučno raspravljajući o tome čiji je oklop najskuplji, Vest se digao da i sam krene. Čekalo ga je stotinu zadataka, a oklevanjem ništa neće postići. Međutim, pre nego što je stigao do vrata, progovorio je lord maršal Bar.

„Dakle, eto naše vojske, Veste, je li? Kunem se, ponekad se osećam kao otac s čoporom zavađenih sinova, a bez žene da mi pomogne. Polder, Kroj i Ladisla.“ Zavrteo je glavom. „Moja tri zapovednika! Svaki od njih misli da je svrha čitavog ovog zamešateljstva njegova lična slava. U čitavom Savezu nema tri umišljenija čoveka.“ Iznenada je podrignuo. „Prokleta bila ova gorušica!“

Vest je pokušavao da smisli šta pozitivno da kaže. „Bar general Polder deluje poslušno, gospodine.“

Bart prezrivo frknu. „Izgleda tako, jeste, ali njemu verujem još i manje nego Kroju, ako je to uopšte moguće. Kroj je bar predvidljiv. Na njega mogu računati da će mi se suprotstavljati i da će me ometati na svakom koraku. Na Poldera nikako ne mogu računati. On će se smeškati i laskati i izvršavati naređenja do najsitnijeg detalja, sve dok ne vidi neku priliku za sebe, a

onda će mi se suprotstaviti sa dvostrukom žestinom, videćeš. Nemoguće je njima obojici udovoljiti.“ Zažmurio je i progutao knedlu, trljajući trbuh. „Ali dokle god su obojica jednako nezadovoljni, imamo izgleda. Treba biti zahvalan samo zato što jedan drugoga mrze čak i više nego što mrze mene.“

Barovo mrštenje postade još mračnije. „Obojica su po starešinstvu bili ispred mene za ovaj položaj. General Polder je, znaš, stari arhilektorov prijatelj. Kroj je rođak vrhovnog sudije Marovije. Kada se upraznilo mesto lorda maršala, Zatvoreno veće nije moglo da odluči između njih dvojice. Na kraju su se opredelili za mene, kao kompromis koji nikome nije po volji. Volina iz provincija, je li, Veste? To sam ja za njih. Delotvorna volina, ali svejedno volina. Prilično sam uveren da ako bi Polder ili Kroj sutra umrli, mene bi prekosutra zamenili onim preživelim. Teško je zamisliti bizarniju situaciju za jednog lorda maršala, sve dok joj ne dodaš princa prestolonaslednika, naravno.“

Vest se umalo trgnu. Kako pretvoriti taj košmar u prednost? „Kraljević Ladisla je... pun poleta?“, probao je.

„Gde bih ja bio bez tvog optimizma?“ Bar se nasmeja bez radosti. „Pun poleta? On živi u snovima! Čitav život mu se ulaguje i dodvoravaju, tako da su ga potpuno razmazili i upropastili! Taj momak i stvarni svet ne mogu biti dalje jedno od drugoga!“

„Mora li on da bude zapovednik posebnog krila, gospodine?“

Lord Maršal protrlja oči debelim prstima. „Nažalost, mora. Zatvoreno veće je tu bilo krajnje izričito. Brinu se što je kralj slabog zdravlja i što javnost njegovog naslednika vidi kao potpunu budalu i vetropira. Nadaju se da ćemo mi ovde izvojevati neku veliku pobjedu, pa da oni zasluge pripišu kraljeviću. Onda će ga poslati nazad u Adovu, obasjanog sjajem bojnog polja, spremnog da postane kralj kakvog narod voli.“

Bar zastade na tren, pa pogleda dole u pod. „Uradio sam sve što sam mogao da Ladisla ne upadne u nevolje. Rasporedio

sam ga tamo gde mislim da Severnjaci nisu i gde uz malo sreće nikada neće ni biti. Rat je, međutim, sve samo ne predvidljiv posao. Ladisla će možda morati da se bori. Zato mi je potreban neko ko će mu viriti preko ramena. Neko s iskustvom na terenu. Neko uporan i marljiv koliko je prinčev loš vic od štaba mekan i lenj. Neko ko može da spreči princa da se uvali u nevolje.“ Digao je pogled ispod gustih obrva.

Vest oseti užasnu jezu. „Ja?“

„Bojim se da je tako. Nikoga ne bih radije zadržao, ali je princ zatražio tebe lično.“

„Mene, gospodine? Ali ja nisam dvoranin! Nisam čak ni plemić!“

Bar prezrivo frknu. „Sem mene, Ladisla je verovatno jedini čovek u ovoj vojsci koga nije briga čiji si ti sin. On je prestolonaslednik! Plemići ili prosjaci, za njega smo svi jednako nisko.“

„Ali zašto ja?“

„Zato što si borac. Prvi u jurišu na Alrioh i tome slično. Bio si u borbi, i to često. Prati te ugled ratnika, Veste, a kraljević želi da prati i njega. Eto zašto.“ Bar iz bluze izvadi pismo pa ga pruži. „Možda će ti ovo pomoći da to lakše progutaš.“

Vest slomi pečat, otvori debelu hartiju, prelete pogledom preko nekoliko uredno ispisanih redova. Pošto je završio, pročitao je ponovo, da bude siguran. Digao je pogled. „To je unapređenje.“

„Znam šta je. Ja sam ti ga sredio. Možda te budu malčice ozbiljnije shvatali s dodatnom zvezdicom na bluzi, a možda i ne. U svakom slučaju si ga zaslužio.“

„Hvala vam, gospodine“, reče Vest ošamućeno.

„Na čemu, na najgoroj dužnosti u vojsci?“ Bar se nasmeja pa ga očinski pljesnu po ramenima. „Nedostajaceš mi, i tu nema spora. Idem da izvršim smotru prvog puka. Oduvek sam smatrao da vojnici moraju često da viđaju lice svog zapovednika. Hoćeš li da mi se pridružiš, pukovniče?“

* * *

Kada su izjahali na gradske kapije, sneg je već padao. Vetar je nosio bele trunčice koje su se topile čim bi dodirnule drum, drveće, dlaku Vestovog konja, oklope vojnika iz njihove pratnje.

„Sneg“, progundā Bar preko ramena. „Već sneg. Zar nije malo rano za sneg?“

„Veoma je rano, gospodine, ali je dovoljno hladno.“ Vest pusti uzde jednom rukom da čvršće umota šinjel oko vrata. „Hladnije nego obično, za kraj jeseni.“

„A severno od Kamnara biće još hladnije, mogu da se kladim.“

„Jeste, gospodine, a kako se zima približava biće i gore.“

„Možda nas čeka teška zima, je li, pukovniče?“

„Vrlo verovatno, gospodine.“ Pukovniče? Pukovnik Vest? Reči su još zvučale čudno jedna uz drugu, čak i u njegovim mislima. Niko nije mogao ni da sanja da će sin čoveka koji nije plemić tako daleko dogurati. On sam najmanje od svih.

„Dugačka, surova zima“, razmišljao je Bar naglas. „Moraćemo Betoda brzo da uhvatimo. Da ga uhvatimo i da mu brzo stanemo na put, pre nego što se svi posmrzavamo.“ Namršteno je pogledao drveće u prolazu, namršteno pogledao snežne pahuljice koje su leljale oko njih, namršteno osmotrio Vesta. „Rđavi drumovi, rđav teren, rđavo vreme. Nije baš najbolja situacija, je li, pukovniče?“

„Nije, gospodine“, odgovori Vest mračno, ali je njega više brinula njegova lična situacija.

„Hajde, moglo bi biti i gore. Ti ćeš biti ukopan južno od reke, na finom i toplom. Verovatno čitave zime nećeš videti ni senku nekog Severnjaka. A čujem da se kraljević i njegov štab odlično hrane. To ti je i te kako bolje nego da lutaš po snegu u društvu Poldera i Kroja.“

„Naravno, gospodine.“ Vest, međutim, nije bio ni izbliza siguran u to.

Bar preko ramena osmotri vojnike iz pratnje koji su kasali na pristojnoj udaljenosti. „Znaš, kad sam ja bio mladić, pre nego što mi je poverena sumnjiva čast da zapovedam kraljevom vojskom, voleo sam da jašem. Jahao sam miljama, galopom. Od toga bih se osećao... živo. Danas se čini da za to prosto više nema vremena. Sastanci, dokumenti, sedenje za stolom, jedino se njima bavim. Ponekad, čovek samo poželi da jaše, je li, Veste?“

„Naravno, gospodine, ali sada bi...“

„Điha!“ Lord maršal žestoko mamuznu konja i ovaj jurnu stazom, kopitima razbacujući blato. Vest je jedan tren zijao za njim.

„Proklet bio“, prošaputao je. Tvrdo glava matora budala najverovatnije će da odleti iz sedla i slomi vrat. I šta će onda s njima da bude? Zapovedništvo će preuzeti kraljević Ladisla. Vest se strese od te pomisli, pa potera svog konja u galop. Je li imao drugog izbora?

Drveće je proletalo s obe strane, put ispod njega. Uši mu ispuni topot kopita, zveket orme. Vetar mu provali u usta, zapeče mu oči. Snežne pahulje mu pohrliše pravo u susret. Vojnici iz pratnje su se sudarili, smetali jedan drugom i ostajali daleko pozadi.

Jedva je uspevao da istovremeno drži korak i održava se u sedlu. Poslednji put je jahao tako žestoko pre mnogo godina, preko suve ravnice dok ga je u stopu pratio klin gurkulske konjice. Tada se jedva malo više plašio nego sada. Ruke su mu bolno čvrsto stezale uzde, srce mu je besno tuklo od straha i uzbuđenja. Shvatio je da se osmehuje. Bar je bio u pravu. Od toga se stvarno osećao živo.

Lord maršal je usporio i Vest je zauzdao svog konja kada ga je pristigao. Sada se smejavao i čuo je Bara kako se kikoće pored njega. Mesecima se nije tako smejavao. Možda čak i godinama, pošto se nije sećao kada je bio prethodni put. Onda je nešto primetio krajičkom oka.

On oseti mučan udarac i stravičan bol u grudima. Glava mu polete napred, uzde mu izleteše iz ruku, sve se okrenu naglavačke. Konja više nije imao. Kotrljao se po zemlji, iznova i iznova.

Pokuša da ustane a svet se zatetura. Drveće i belo nebo, konj se čifta, zemlja leti. Zatetura se i pade na put, usta mu se ispuniše blatom. Neko mu pomože da ustane, grubo ga povuče za šinjel, odvuče ga u šumu.

„Ne“, procedi on, jedva sposoban da diše od bola u grudima. Nije bilo razloga da ide tim putem.

Crna nit među drvećem. On se zatetura napred, presamićen, saplete se o peševe šinjela, propade kroz čestar. Uže preko drumu, zategnuto u trenutku kada su prišli. Neko ga je delom vukao a delom nosio. U glavi mu se vrtelo, nestao je svaki osećaj za pravac. Zamka. Vest potraži mač. Nije odmah shvatio da su mu korice prazne.

Severnjaci. Vest oseti probod strave u želucu. Severnjaci su ga zarobili, kao i Bara. Ubice koje je Betod poslao na njih. Odnekud se čuo žagor, tamo iza drveća. Vest pokuša da shvati šta to znači. Vojnici koji su ih pratili drumom. Kada bi samo mogao nekako da im da znak...

„Ovamo...“, zakrešta on, jadno slabašno, pre nego što mu prljava ruka stegnu usta, pa ga povuče dole u vlažno žbunje. Otima se koliko je mogao, ali u njemu više nije bilo snage. Kroz drveće je video pratnju kako juri ne dalje od desetak koraka, ali je bio bespomoćan.

Zagrizao je šaku, iz sve snage, ali se ona samo čvršće stegla, stežući mu vilicu, mrveći mu usne. Okusio je krv. Možda svoju, ili krv iz šake. Zvuk vojnika utišao se u šumi pa je nestao, a iza njega je nahrupio strah. Ruka ga pusti pa ga gurnu i on se preturi na leđa.

Pred njim se pojavi lice. Grubo, suvo, surovo lice, kratko postrizena crna kosa, zubi ogoljeni u životinjskom kezu, hladne, prazne oči, prepune gneva. Lice se okrenu i pljunu na zemlju. Na drugoj strani nije imalo uho. Samo ružičast ožiljak i rupu.

Nikada u svom životu Vest nije video čoveka tako zlog izgleda. Samo njegovo držanje bilo je otelotvorenje nasilja. Izgledao je dovoljno snažno da pokida Vesta nadvoje, a više nego spreman da to i učini. Krv mu je curila iz rane u šaci. Rane koju su načinili Vestovi zubi. Kapala mu je s vrhova prstiju na zemlju. U drugoj pesnici držao je komad glatkog drveta. Vestove oči su užasnuto prešle njegovom dužinom. Na kraju se nalazilo teško, zakrivljeno sečivo, blistavo uglačano. Sekira.

Znači, ovo je Severnjak. Ne neki od onih što se pijani valjaju po slivnicima Adove. Ne od onih koji su dolazili na imanje njegovog oca da mole za posao. Već od onih drugih. Od onih kojima ga je njegova majka plašila kada je bio dete. Od ljudi kojima je posao, razonoda i jedini cilj u životu da ubijaju. Vest pogleda to hladno sečivo, te hladne oči, pa opet sečivo, obamro od strave. Gotov je. Skončaće tu u ledenoj šumi, tu na zemlji kao pas.

Vest se povuče jednom rukom, obuzet iznenadnim porivom da beži. Pogleda preko ramena, ali tamo nije bilo spasa. Neki čovek je išao kroz drveće ka njima. Krupan čovek guste brade s mačem preko ramena, u naručju je nosio dete. Vest zatrepta, pokušavajući da povrati osećaj za razmeru. Bio je to najkrupniji čovek koga je u životu video, a dete je bilo lord maršal Bar. Džin baci svoj teret na zemlju kao svežanj pruća. Bar se odozdo zagleda u njega pa podgrgnu.

Vest zaškrguta zubima. Tako da odjaše, budala matora, šta li je mislio? Obojicu ih je ubio svojim jebenim „ponekad prosto želiš da jašeš“. Od toga se čovek oseća živ? Ni jedan ni drugi neće preživeti ovaj sat.

Morao je da se bori. Sada mu je možda poslednja prilika. Čak i ako nema čime. Bolje tako umreti nego na kolenima u blatu. Pokuša da prizove bes. Kada mu nije potreban, nije mu bilo kraja. Sada nije bilo ničega. Samo očajna bespomoćnost koja mu je otežala sve udove.

Jak junak. Jak borac. Jedva je uspevao da se ne upiša. Ženu je umeo da udari. Rođenu sestru je umeo da davi. Na tu uspomenu još je grcao od stida i gađenja, čak i dok ga je smrt gledala u lice. Mislio je da će se jednog dana iskupiti. Samo, tog dana neće biti. Ovo je poslednji dan. Oseti suze u očima.

„Izvini“, promrsi on sebi u bradu. „Izvini.“ Sklopi oči da sačeka kraj.

„Nema potreba za izvinjavanjem, družo, računam da su njega grizli i gore.“

I drugi Severnjak se stvorio iz šume i čučnuo kraj Vesta. Mlitava, ućebana smeđa kosa visila mu je oko suvog lica. Hitre, tamne oči. Promućurne oči. Opasno se nacerio, što nije ulivalo nimalo spokoja. Dva niza tvrdih, žutih, šiljatih zuba. „Sedi“, reče on, s tako snažnim naglaskom da ga je Vest jedva razumeo. „Sedi i miruj, to ti je najbolje.“

Iznad njega i Bar stajao je četvrti čovek. Krupan, plećat, s podlacticama debelim kao Vestovi listovi. U bradi i zamršenoj kosi imao je sedih. Vođa, činilo se, po načinu na koji su mu ostali napravili mesta. Pogledao je Vesta odozgo, sporo i promišljeno, kao što čovek može pogledati mrava, dok rešava da li da ga zgazi čizmom.

„Koji je od njih Bar, šta mislite?“, zagrme on na severnjačkom.

„Ja sam Bar“, reče Vest. Mora da zaštiti lorda maršala. Mora. Pridigao se ne razmišljajući, ali mu se još vrtelo od pada, pa je morao da se uhvati za granu. „Ja sam Bar.“

Stari ratnik ga odmeri od glave do pete, sporo i mirno. „Ti?“ Prasnu u zvonak smeh, dubok i preteći kao oluja u daljini. „To mi se sviđa! To je lepo!“ Okrenu se onom zlokobnom. „Vidiš? A ti reče da Južnjaci nemaju petlju.“

„Reko sam da im fali pameti.“ Jednouhi se zagleda u Vesta kao što gladna mačka gleda pticu. „I još čekam neki dokaz da nisam u pravu.“

„Mislim da je ovaj.“ Vođa je gledao dole u Bara. „Ti si Bar?“ , upitao je na zajedničkom jeziku.

Lord maršal pogleda Vesta, pa onda gore u ogromnog Severnjaka, pa se polako osovi na noge. Ispravio se i otresao uniformu, kao čovek koji se sprema za dostojanstvenu smrt. „Ja sam Bar, i neću vam pružiti zabavu. Ako nameravate da nas ubijete, učinite to sada.“ Vest ostade na mestu. Dostojanstvo sada uopšte nije vredelo truda. Gotovo da je već osećao sekiru kako mu se zariva u glavu.

Međutim, Severnjak prosede brade samo se osmehnuo. „Vidim kako biste mogli da to pomislite, i žao nam je ako smo vam iskidali živce, ali nismo ovde da bismo vas ubili. Ovde smo da bismo vam pomogli.“ Vestu nije polazilo za rukom da shvati šta to čuje.

Baru je bilo isto. „Da nam pomognete?“

„Na Severu mnogi mrze Betoda. Mnogi nisu kleknuli drage volje a neki nisu kleknuli uopšte. To smo mi. Mi s tim gadom imamo krvnu zavadu koja traje odavno, i nameravamo da je namirimo, il' da izginemo namirujući je. Ne možemo sami da se borimo protiv njega, ali čujemo da se borite vi, tako da smo računali da vam se pridružimo.“

„Da nam se pridružite?“

„Dugačak smo put prevalili da bismo to učinili, a po onome što smo usput videli, pomoć vam je potrebna. Ali kad smo stigli ovamo, vaši ljudi nisu bili radi da nas prime.“

„Bili su pomalo nepristojni“, reče onaj suvi, što je čučao pored Vesta.

„Bogami jesu, Keru, bogami jesu. Ali mi nismo ljudi koji će se povući zbog malo nepristojnosti. Tad mi je sinulo da porazgovaram s tobom, kao vođa s vođom, što bi rekli.“

Bar se zagleda u Vesta. „Žele da se bore s nama“, reče on. Vest uzvratu treptanjem, još pokušavajući da pojmi činjenicu kako će možda preživeti taj dan. Onaj zvani Ker pružao mu je mač, balčakom napred i cerio se. Vestu je trebao trenutak da shvati kako je to njegov mač.

Ona koja sve izjednačava

„Hvala“, promumla Vest dok ga je trapavo uzimao.

„Ma ništa.“

„Nas smo petorica“, govorio je vođa, „sve ljudi od imena i prekaljeni borci. Ratovali smo protiv Betoda i ratovali smo zajedno s njim po čitavom Severu. Znamo kako on radi, malo ko to zna bolje od nas. Možemo da izviđamo, možemo da se borimo, možemo da pripremamo iznenađenja, kao što vidite. Nećemo ustuknuti ni od jednog zadatka vrednog truda, a svaki zadatak koji šteti Betodu nama je vredan. Šta kažete?“

„Pa... hm“, promumla Bar, trljajući bradu palcem. „Vi ste očigledno izuzetno...“, tu je pogledao od jednog do drugog surovog, prljavog, ožiljcima išaranog lica, – „...korisna družina. Kako da odbijem tako plemenitu ponudu?“

„Onda bolje da predem na predstavljanje. Ovo ovde je Ker.“

„To sam ja“, zareža onaj suvi sa šiljastim zubima, ponovo sevnuvši zabrinjavajućim kežom. „Lepo što smo se sreli.“ Zgrabio je Vestovu šaku pa ju je stegao tako da mu zglavci škljocnu.

Trodrvo cimnu palcem u stranu ka onom zlom sa sekirom i bez uva. „Ovaj srdačni dasa je Crni Dau. Voleo bih da kažem da će s vremenom postati bolji, ali bih slagao.“ Dau se okrenu

i ponovo pljunu na zemlju. „Ljudeskara je Tul Duru. Zovu ga Gromovnik. Onda imamo i Hardinga Tmurnog. On je negde međ drvećem, pazi da vam konji ne istrče na drum. Nemojte da brinete, on nema šta da kaže.“

„A ti?“

„Rud Trodrvo. Vođa ove male družine, zbog toga što nam se prethodni vođa vratio u blato.“

„Vratio u blato, znači.“ Bar duboko udahnu. „Onda dobro. Možete da se prijavite pukovniku Vestu. Siguran sam da će vam on naći hranu i smeštaj, a zadatke i da ne spominjemo.“

„Ja?“, upita Vest, s mačem koji mu je još visio iz ruke.

„Naravno.“ U uglu usana lorda maršala poigravao je sićušan osmejak. „Naši novi saveznici sjajno se uklapaju u pratnju kraljevića Ladisle.“ Vest nije znao da li da se smeje ili da plače. Taman kada je pomislio da okolnosti ne mogu biti teže, moraće da ima posla i sa petoricom varvara.

Trodrvo je delovao sasvim zadovoljan ishodom. „Dobro“, rekao je, sporo klimajući glavom u znak odobravanja. „Onda je stvar rešena.“

„Rešena“, reče Ker, a zli osmeh mu se još proširio.

Onaj po imenu Crni Dau uputi Vestu dugačak, leden pogled.

„Jebeni Savez“, zarezha.

Pitanja

Sandu dan Glokti,

Superioru Dagoske, samo za njegove oči.

Istog časa ćeš se ukrcati na brod i preuzeti zapovedništvo nad Inkvizicijom u gradu Dagoski. Ustanovićeš šta se desilo s tvojim prethodnikom, superiorom Davustom. Sprovešćeš istragu o njegovoj sumnji da se sprema zavera, možda u samom gradskom veću. Ispitaćeš pripadnike tog veća i iskoreniti svaku nelojalnost. Izdaju kažnjavaj nemilosrdno, ali se potrudi da ti dokazi budu čvrsti. Ne možemo sebi da dozvolimo nove greške.

Gurkulski vojnici već hrle na poluostrvo, spremni da iskoriste svaku slabost. Pukovi kraljeve garde u potpunosti su zaokupljeni u Anglandu, tako da možeš očekivati malo pomoći ako Gurkuljani napadnu. Shodno tome, postaraćeš se da odbrana grada bude snažna a da namirnica ima dovoljno za dugačku opsadu. O svom napretku ćeš me redovno obavestavati pismima. Iznad svega, postaraćeš se da Dagoska, ni pod kojim uslovima, ne padne u ruke Gurkuljana.